

بررسی دیدگاه‌ها و نگرش‌های والدین دانش‌آموزان

مقاطع مختلف تحصیلی

در خصوص کلاس‌های آموزش خانواده در شهر تهران

دکتر صادق نصری^۱

چکیده

در این پژوهش سعی شده است تا دیدگاه‌های والدین دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی در خصوص کم و کیف کلاس‌های آموزش خانواده، مقایسه شود و ضمن آن دلایل مشارکت پایین والدین به خصوص پدران دانش‌آموزان در کلاس‌های آموزش خانواده (هم از لحاظ محتوایی و هم از لحاظ اجرایی) بررسی گردد. این بررسی از نظر هدف، پژوهش کاربردی و از لحاظ روش جمع‌آوری اطلاعات، مطالعه توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش را والدین دانش‌آموزان مدارس دولتی ابتدایی، راهنمایی و متوسطه مناطق نوزده‌گانه شهر تهران در سال تحصیلی ۸۳-۸۲ تشکیل داده‌اند. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۶۴۰ نفر (۹۰۲ مادر و ۷۳۸ پدر) بود که این افراد به شیوه خوشه‌ای تصادفی سه مرحله‌ای از مناطق شهر تهران انتخاب شدند. برای ارزیابی نگرش والدین و همچنین شناسایی عوامل بازدارنده اثربخشی کلاس‌های آموزش خانواده از پرسشنامه

«محقق ساخته» استفاده شد. برای تحلیل داده‌های تحقیق از آزمون t ، آزمون F و آزمون χ^2 دو استفاده شد. برخی از نتایج این تحقیق شامل موارد ذیل بوده است:

۱- نظر اغلب والدین دانش‌آموزان مقاطع سه‌گانه تحصیلی در مورد جنبه‌های مختلف کلاس‌های آموزش خانواده مثبت بوده است و آنها را در حد زیاد و بسیار زیاد ارزیابی کردند.

۲- در خصوص میزان رضایت از نحوه تدریس مدرسان، تأثیر شرکت والدین در کلاس‌ها و بهبود رفتار یا همسر، رضایت والدین و خوش‌بینی آنان نسبت به محتوای آموزش‌ها و مناسب بودن تبلیغات و اطلاع‌رسانی مشکلاتی وجود دارد.

۳- والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی، در مقایسه با والدین دانش‌آموزان مقاطع راهنمایی و متوسطه تأثیر کلاس‌ها را بیشتر ارزیابی کردند.

۴- والدین مدارس پسرانه نسبت به والدین مدارس دخترانه کلاس‌ها را اثربخش‌تر توصیف کردند.

۵- بیشتر والدین واجدالشرایط در کلاس‌های آموزش خانواده شرکت نمی‌کنند (۵۴/۸٪) و اغلب آنها برای حضور در کلاس‌ها فرصت کافی ندارند (۶۲/۹٪)؛ همچنین بیشتر آنها برنامه‌ای منظم در زمینه شرکت در کلاس‌ها ندارند (۷۴/۵٪).

۶- مشغله کاری و نداشتن فرصت کافی (به‌خصوص پدران) و برنامه‌ریزی نامناسب از مهم‌ترین دلایل عدم مشارکت والدین بوده است.

۷- والدین دانش‌آموزان. ضرورت، مفید بودن و کاربردی بودن سرفصل‌های کنونی کلاس‌ها را تأیید کردند.

۸- رضایت مادران از جنبه‌های مختلف برنامه آموزش خانواده بیشتر از پدران بوده است.

کلیدواژه‌ها: نگرش، والدین، کلاس‌های آموزش خانواده، موانع مشارکت، شهر

تهران

مقدمه:

امروزه تمام نقاط دورافتاده جهان به واسطه ارتباطات سریع و گوناگون به همدیگر نزدیک گشته است. این امر موجب شده است که فرهنگ‌های مختلف از گوشه و کنار جهان در بین خانواده‌ها مطرح گردد و در پی آن، نظام ارزشی خانواده و روابط اعضای آن تحت تأثیر قرار گیرند. پیامد این امر، پدید آمدن برخی مسائل و مشکلات در برقراری روابط صحیح خانوادگی است که به‌سادگی نمی‌توان آنها را برطرف ساخت. بدین لحاظ، آموزش شیوه‌های صحیح تربیتی به والدین یکی از راه‌هایی است که چنین مسائلی را کاهش می‌دهد و از پدید آمدن مسائل جدیدتر پیشگیری می‌کند. علاوه بر این، آموزش والدین در زمینه مسائل تربیتی موجب می‌شود که آنان محیط مناسب‌تری برای شکوفایی و رشد استعداد‌های بالقوه فرزندان خود فراهم کنند. این امر نیز پیشرفت و بالندگی افراد خانواده و جامعه را در پی خواهد داشت (تابتی، ۱۳۷۵).

آموزش خانواده یکی از جنبه‌های بسیار مفید آموزش بزرگسالان است که همواره مورد توجه برنامه‌ریزان اجتماعی است؛ زیرا اساس هر جامعه، خانواده‌های موجود در آن است؛ به عبارت دیگر، کیفیت ارتباط در مکان مقدس خانواده تا حد بسیاری چگونگی گذشته، حال و آینده افراد و جامعه را پی‌ریزی می‌کند. به همین لحاظ یکی از جریان‌هایی که پس از انقلاب، متفکران و مسئولان مربوطه پیگیر آن بوده‌اند و روند افزایشی داشته است، «آموزش خانواده» است. آشنایی اعضای خانواده با وظایف و رفتارهایی که عمل به آنها نظام خانواده را به محیطی سرشار از عشق و محبت و کانونی مملو از تفاهم، همکاری و همدلی تبدیل کند و تعالی و ارتقاء نظام خانواده را تضمین کند، شرط عقل و تدبیر و یکی از شاخص‌های جامعه پویا و خواهان رشد و توسعه است. در هر صورت، میزان

اهمیت آموزش خانواده‌ها به حدی است که فراگیر کردن چنین آموزش‌هایی بسیار ضرورت دارد.

امروزه بخش عمده فعالیت‌های انجمن اولیاء و مربیان به مسئله آموزش خانواده اختصاص دارد. به‌رغم برنامه‌ریزی‌های گسترده در این خصوص، بر اساس برخی شواهد پژوهشی موجود نتوانسته است در شیوه‌های فرزندپروری والدین و کاهش مشکلات رفتاری، تربیتی و تحصیلی دانش‌آموزان چنانکه باید تغییراتی ایجاد کند. اگرچه این آموزش‌ها نتوانسته است باعث افزایش آگاهی‌های والدین در خصوص مسائل تربیتی و ایجاد نگرش مثبت در آنان گردد (برای نمونه، رسول‌زاده طباطبایی، ۱۳۷۹؛ اسدی، ۱۳۷۹)؛ ولی در تغییرات مثبت رفتاری کودکان نقش چندانی نداشته است (رسول‌زاده طباطبایی، ۱۳۷۹)؛ حال آنکه این آموزش‌ها با هدف ایجاد دگرگونی‌های رفتاری مثبت در والدین، کودکان و نوجوانان برنامه‌ریزی می‌شود. مروری کوتاه بر بعضی پژوهش‌های انجام یافته در این حوزه می‌تواند تصویر کلی از وضعیت موجود آموزش خانواده ارائه دهد.

- شکری (۱۳۷۲) با بررسی تأثیر کلاس‌های آموزش خانواده بر تغییر نظر والدین در رفتار با فرزندان، نتیجه‌گیری کرد که دروس «تعلیم و تربیت اسلامی» و «بهداشت محیط و خانواده» از دیدگاه والدین مفید بوده است.
- حسن‌بگلو (۱۳۷۴) طی مطالعه‌ای با عنوان «بررسی میزان موفقیت و تأثیر کلاس‌های آموزش خانواده در افزایش اطلاعات و آگاهی‌های شرکت‌کنندگان در تهران» بر نقش مثبت این کلاس‌ها در افزایش اطلاعات والدین تأکید کرده است (به نقل از رسول‌زاده طباطبایی، ۱۳۷۹).
- شیخ‌زاده (۱۳۷۵) طی پژوهشی در شهرستان ارومیه، تأثیر آموزش‌های خانواده را بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مفید دانسته است (به نقل از شاه‌مرادی، ۱۳۷۶).

- رفاه‌کار (۱۳۷۴) نیز ابعاد آموزش خانواده را از دیدگاه اولیاء، مدیران، مدرسان و دانش‌آموزان شهر ساری مورد پژوهش قرار داده و به بعضی از جنبه‌های مثبت آن اشاره کرده است.
- شاه‌مرادی (۱۳۷۶) طی مطالعه‌ای با عنوان «راه‌های بهبود کلاس‌های آموزش خانواده از دیدگاه مدرسان شهر تهران» برخی از شیوه‌های مفید اداره کلاس‌ها و جذب والدین را توصیه کرده است.
- نوری (۱۳۷۵) به ارتباط کلاس‌های سی‌وشش‌ساعته آموزش خانواده با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر تویسرکان و افزایش کارایی تربیتی اشاره کرده است (وزیری، ۱۳۷۹).
- محمدخانی (۱۳۷۶) با پژوهشی در تهران، نتیجه‌گیری کرده است که از دیدگاه والدین آموزش خانواده اثربخشی لازم را دارد و اکثریت آنها از محتوای کلاس‌ها رضایت داشته، به‌خصوص مادران به‌طور مستمر در کلاس‌ها شرکت می‌کرده‌اند.
- کریمی (۱۳۷۶) تأثیر آموزش خانواده را در مناطق جنوبی شهر تهران بیشتر دانسته و نقش این کلاس‌ها بر آگاهی‌های تربیتی والدین را مثبت قلمداد کرده است.
- در پژوهش اسدی (۱۳۷۹) رابطه‌ای معنادار بین آموزش خانواده و ارتقاء آگاهی‌ها و دانسته‌های تربیتی والدین، بهبود راهنمایی تحصیلی، هدایت دینی فرزندان و شیوه‌های مناسب روابط خانوادگی مشاهده گردید.
- وزیری (۱۳۷۹) نیز به نقش دوره‌های آموزش خانواده بر افزایش اطلاعات و آگاهی‌های والدین در شهر نایین اشاره کرده است.
- در پژوهش رسول‌زاده طباطبایی (۱۳۷۹) نتایج ذیل به دست آمده است:
الف) ۹۱٪ از شرکت‌کنندگان در کلاس‌ها زن هستند.

- ب) ۶۷٪ از آنان حداقل هشت جلسه آموزش را طی کرده‌اند.
- ج) حضور مداوم والدین در کلاس‌های آموزش خانواده، نگرش آنان به مسائل آموزش فرزندان‌شان را تغییر می‌دهد.
- د) نگرش والدین به مسائل تربیتی کودکان تحت تأثیر کلاس‌های آموزش خانواده، تغییری در نگرش به مسائل تربیتی و تغییر کودکان نداشته است.
- ه) نیمی از مطالب کلاس‌ها کاربردی نیست و به سرفصل‌های جدید نیاز هست.

و) مدارس در این زمینه از نظر امکانات با کمبودهای بسیار مواجهند.

ز) شیوه‌های کنونی آموزش نیز باید دگرگون شود.

برخی از این تحقیقات با مشکلات روش‌شناختی روبه‌رو هستند و نتایج مثبت آنها باید با احتیاط پذیرفته شوند؛ با این حال تعدادی از آنها به وجود نارسایی‌هایی در امر آموزش خانواده اشاره کرده‌اند.

مسئله اصلی این است که چرا برنامه‌های کلاس‌های آموزش خانواده تاکنون کارایی لازم را نداشته است؟ سالیانه هزینه‌های بسیار برای برنامه‌ریزی و اجرای کلاس‌های سی‌وشش‌ساعته آموزش خانواده در مدارس صرف می‌شود؛ ولی متأسفانه به‌رغم پیش‌بینی‌ها اهداف آن به‌خوبی تحقق نیافته است. این پژوهش در پی آن است تا ضمن مقایسه دیدگاه‌های والدین دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی در خصوص کم و کیف کلاس‌های آموزش خانواده، به بررسی دلایل مشارکت اندک والدین به‌خصوص پدران دانش‌آموزان را در کلاس‌های آموزش خانواده به لحاظ محتوایی، اجرایی و مدیریتی بپردازد.

مهم‌ترین سؤالات پژوهش عبارت بودند از:

۱- والدین دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی (ابتدایی، راهنمایی و متوسطه) در مورد اثربخشی و شرایط کلاس‌های آموزش خانواده چه نظراتی دارند؟

۲- آیا بین نظرات والدین دانش‌آموزان مدارس دخترانه و پسرانه در زمینه اثربخشی و چگونگی آموزش خانواده تفاوت وجود دارد؟

۳- چه میزان از والدین واجدالشرایط در کلاس‌های آموزش خانواده مدارس تهران شرکت می‌کنند؟

۴- چه عواملی در استقبال محدود والدین از کلاس‌های آموزش خانواده دخیل است؟

۵- دلایل مشارکت محدود پدران دانش‌آموزان در کلاس‌های آموزش خانواده کدام است؟

۶- مشکلات کنونی کلاس‌های آموزش خانواده در ابعاد محتوایی (سرفصل‌ها) و شیوه‌های اجرایی و آموزشی در مدارس چیست؟

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نوع کاربردی است. هدف تحقیق بررسی وضعیت موجود و پاسخ به برخی سؤالات و ابهامات در زمینه نظرات والدین در مورد کلاس‌های سی‌وشش‌ساعته آموزش خانواده و علل عدم استقبال گسترده آنها از این کلاس‌ها بوده است. روش پژوهش، توصیفی از نوع پیمایشی^۱ است. معمولاً این نوع تحقیق را می‌توان برای پاسخ به سؤال‌های پژوهشی از این قبیل مورد استفاده قرار داد:

(الف) ماهیت شرایط موجود چگونه است؟

(ب) چه رابطه‌ای بین رویدادها وجود دارد؟

(ج) وضعیت موجود چگونه است؟ (سرمد و همکاران، ۱۳۷۸)

^۱ - survey research

جامعه آماری پژوهش حاضر را والدین دانش‌آموزان مدارس ابتدایی، راهنمایی و متوسطه دولتی مناطق نوزده‌گانه شهر تهران در سال تحصیلی ۸۲-۸۳ تشکیل داده‌اند. از این رو والدین- اعم از شرکت‌کنندگان در کلاس‌های آموزش خانواده و کسانی که در این کلاس‌ها شرکت نکرده‌اند- در زمره جامعه آماری پژوهش بوده‌اند.

نمونه آماری پژوهش شامل ۱۶۴۰ نفر (۹۰۲ مادر و ۷۲۸ پدر) بود که بدین شیوه انتخاب گردیدند:

ابتدا مناطق آموزش و پرورش شهر تهران بر اساس استقرار جغرافیایی به پنج ناحیه شمال، جنوب، مرکز، شرق و غرب تقسیم شد. سپس به شیوه تصادفی ساده و به روش قرعه‌کشی از هر ناحیه، یک منطقه آموزش و پرورش انتخاب گشت. بنا بر این مناطق دو، چهار، پنج، شش و شانزده جهت تحقیق برگزیده شد. بعد از آن با استفاده از فهرست مدارس، به طور تصادفی از هر منطقه سه مدرسه دخترانه و سه مدرسه پسرانه در مقاطع مختلف انتخاب گردید. در هر مدرسه نیز یک کلاس به تصادف انتخاب شد و کلیه والدین دانش‌آموزان کلاس مورد ارزیابی قرار گرفتند. بدین لحاظ نمونه‌گیری در این پژوهش به روش خوشه‌ای سه‌مرحله‌ای بوده است.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات: برای ارزیابی نگرش والدین و همچنین شناسایی عوامل بازدارنده اثربخشی کلاس‌های آموزش خانواده از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. این پرسشنامه با استفاده از مطالعات قبلی (به‌خصوص پژوهش طباطبایی، ۱۳۷۹) اهداف تحقیق و محورهای عمده مورد نظر در آموزش خانواده، طراحی گردید. این پرسشنامه شامل چهار بخش بود:

بخش اول: هدف تحقیق را بیان می‌کرد و سؤالاتی در باره ویژگی‌های فردی و

جمعیت‌شناختی مطرح می‌ساخت.

بخش دوم: شامل ده سؤال در باره حضور در کلاس‌ها و کیفیت برنامه‌ریزی این کلاس‌ها بود و به صورت لیکرت پاسخ داده می‌شد. ضمناً دو سؤال باز در این قسمت، دلایل احتمالی والدین برای عدم شرکت در کلاس آموزش خانواده و پیشنهاد‌های آنها برای بهبود شرایط را مورد پرسش قرار می‌داد.

بخش سوم: شامل بیست‌ونه سؤال به صورت لیکرت بود که نگرش‌ها و دیدگاه‌های والدین را در خصوص جنبه‌های مختلف آموزش خانواده و اثربخشی آن مورد ارزیابی قرار می‌داد. ضمناً بخش‌های اول تا سوم پرسشنامه برای والدین تمام مقاطع مشترک بوده است.

بخش چهارم: نظرات والدین مقاطع مختلف را به تفکیک در خصوص ضرورت، سودمندی و میزان کاربردی بودن دروس مورد تدریس در کلاس‌های آموزش خانواده مورد بررسی قرار می‌داد.

برای روایی^۱ آن بعد از مراحل تهیه پرسشنامه، نظرات و دیدگاه‌های پنج نفر از صاحب‌نظران موضوع در خصوص مؤلفه‌های پرسشنامه و ارتباط آن با اهداف تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج حاکی از روایی محتوایی قابل توجه ابزار جمع‌آوری اطلاعات بوده است. در خصوص پایایی^۲ در مطالعه طباطبایی (۱۳۷۹) آلفای کرونباخ گزارش شده ۹۱٪ بوده و همبستگی همه سؤالات با کل پرسشنامه مثبت بوده است. در مطالعه مقدماتی (اجرای آزمایشی) این پژوهش، ضریب همسانی درونی به دست آمده (آلفای کرونباخ) برای بخش سوم (نگرش‌سنج) ۹۲٪ و برای بخش دروس مورد تدریس ۸۸٪ بوده است. همچنین ضریب پایایی به شیوه بازآزمایی با اجرای مجدد پس از دو هفته بر روی سی نفر از والدین در بررسی مقدماتی، برای بخش سوم ۷۷٪ و برای بخش چهارم ۸۲٪ به دست آمد.

1- validity

2- reliability

روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها: برای تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از روش‌های ذیل استفاده شد:

- ۱- روش‌ها و شاخص‌های آمار توصیفی (مانند فراوانی مطلق، درصد فراوانی نسبی، میانگین، انحراف معیار و نمودار) برای ارائه نتایج توصیفی مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد نمونه و متغیرهای تحقیق
 - ۲- آزمون t برای مقایسه نظرات پدران و مادران شرکت‌کننده در کلاس‌های آموزش خانواده و غیر شرکت‌کننده و همچنین والدین دانش‌آموزان مدارس دخترانه و پسرانه
 - ۳- آزمون F برای مقایسه نظرات والدین دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی
 - ۴- آزمون χ^2 دو برای مقایسه دیدگاه‌های کیفی والدین
- ضمناً کار تحلیل با استفاده از برنامه آماری SPSS بر اساس سطح خطای 5٪ انجام گرفت.

یافته‌های پژوهش

- منطقه سکونت: بیشترین تعداد شرکت‌کنندگان از والدین دانش‌آموزان منطقه پنج (۲۹/۸٪) و کمترین تعداد آنها از والدین دانش‌آموزان منطقه چهار (۱۴/۴٪) بوده‌اند.
- مقطع تحصیلی: تعداد والدین شرکت‌کننده در مقطع ابتدایی ۵۸۴ نفر (۳۵/۶٪)، در مقطع راهنمایی ۶۹۴ نفر (۴۲/۳٪) و در مقطع متوسطه ۳۶۲ نفر (۲۲/۱٪) بوده‌اند.
- جنس والدین: ۵۵٪ والدین شرکت‌کننده را مادران دانش‌آموزان (۹۰۲ نفر) و ۴۵٪ آنان را پدران دانش‌آموزان (۷۳۸ نفر) تشکیل داده‌اند.

- جنس دانش‌آموزان: ۴۷/۹٪ شرکت‌کنندگان در بررسی را والدین دانش‌آموزان دختر (۷۸۶ نفر) و ۵۲/۱٪ آنها را والدین دانش‌آموزان پسر (۸۵۴ نفر) تشکیل داده‌اند.
 - سن: میانگین سنی والدین شرکت‌کننده در پژوهش ۴۰/۹۷ سال (با انحراف معیار ۷/۴) بوده است. همچنین میانگین سنی مادران ۳۸/۱۳ سال (با انحراف معیار ۶/۲) و پدران ۴۴/۷۷ سال (با انحراف معیار ۷/۱۶) بود. متوسط تعداد فرزندان آنها نیز ۲/۸۹ (تقریباً سه فرزند) بوده است.
 - تحصیلات والدین: بیشترین تعداد والدین دارای تحصیلات دیپلم (۳۸/۲٪) و کمترین تعداد آنها بی‌سواد (۱/۳٪) بوده‌اند.
 - وضعیت اشتغال: بیشترین تعداد مادران، خانه‌دار (۸۱/۴٪) و کمترین تعداد آنها دارای شغل آزاد بوده‌اند. همچنین بیشترین تعداد پدران دارای شغل آزاد (۳۸/۵٪) بودند و معدودی از آنها (۱/۴٪) شغلی نداشتند.
 - وضعیت سکونت: ۶۲/۲٪ از والدین دارای منزل شخصی و ۲۶/۸٪ دارای منزل استیجاری بودند و ۷/۹٪ از آنها در منزل پدری، سازمانی و غیره سکونت داشتند.
 - وضعیت اقتصادی: ۸۰/۶٪ از والدین وضعیت اقتصادی خود را متوسط، ۹/۴٪ خوب و ۸/۳٪ ضعیف ارزیابی کردند.
- جدول شماره ۱ نظرات والدین دانش‌آموزان ابتدایی، راهنمایی و متوسطه را در خصوص جنبه‌های مختلف آموزش خانواده نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱) نظرات والدین دانش آموزان مقاطع سه گانه تحصیلی در باره کلاس‌های آموزش خانواده

ردیف	بسیار زیاد		زیاد		متوسط		بسیار کم		توضیحات	
	درصد	فروانی	درصد	فروانی	درصد	فروانی	درصد	فروانی		
۵۹۵	۳۸/۶	۶۷۲	۴۴/۵	۱۱۴	۷/۴	۴۰	۱/۲	۱۲۴	۹/۴	ضرورت تشکیل کلاس‌ها
۶۵۸	۴۲/۷	۶۹۲	۴۲/۹	۱۱۲	۷/۳	۲۲	۱/۴	۵۸	۲/۸	حضور والدین و تاثیر در زمینه‌های تربیتی
۴۸۶	۲۲/۳	۷۰۸	۲۷	۱۸۶	۱۲/۴	۴۲	۲/۸	۸۴	۵/۶	حضور والدین و تاثیر در رابطه خانه و مدرسه
۳۹۴	۲۶/۲	۶۱۰	۲۰/۶	۲۴۶	۱۶/۴	۹۸	۶/۵	۱۵۲	۱۰/۲	حضور والدین و تاثیر در رابطه مناسب با همسر
۲۱۰	۱۴/۸	۵۵۶	۳۹/۲	۲۷۲	۱۹/۳	۶۲	۴/۲	۳۱۸	۲۲/۲	رضایت از نحوه تدریس و آموزش مدرسان
۵۴۰	۲۵/۶	۷۰۸	۲۶/۶	۱۲۰	۷/۹	۲۲	۱/۲	۱۰۶	۷	حضور والدین و تاثیر در رابطه مناسب با فرزند
۶۳۰	۴۱/۵	۴۹۲	۳۲/۵	۱۶۶	۱۰/۹	۵۰	۳/۳	۱۷۸	۱۱/۲	مفيد بودن آموزش‌ها به شکل جلسات گروهی
۴۴۰	۲۸/۶	۶۹۲	۴۵/۹	۲۲۰	۱۴/۶	۴۴	۲/۹	۱۲۰	۸	تاثیر کلاس‌ها بر تحکیم و تقویت خانواده
۳۴۰	۲۱/۷	۷۷۲	۵۲/۶	۲۲۶	۱۵/۴	۶۶	۴/۱	۱۰۶	۷/۲	تاثیر کلاس‌ها در حل مشکلات تربیتی
۴۴۰	۲۸/۵	۶۰۸	۴۱/۲	۲۱۲	۱۴/۴	۶۸	۴/۶	۱۶۸	۱۱/۴	شرکت در کلاس‌ها و رضایت فرزندان
۴۲۲	۲۸/۱	۷۲۸	۴۵/۵	۱۸۰	۱۲	۷۰	۴/۷	۱۰۰	۶/۷	شرکت والدین و حل مشکلات ارتباط با فرزند
۳۱۶	۱۳/۲	۶۶۴	۳۴/۴	۲۲۲	۱۶/۵	۶۴	۴/۷	۲۸۲	۲۸/۲	حضور والدین و موفقیت در تربیت فرزندان
۳۳۰	۱۵/۹	۶۸۰	۳۳/۱	۲۸۶	۱۹/۷	۶۸	۴/۷	۳۸۶	۲۶/۶	شرکت والدین و بهبود رفتار با همسر
۲۲۲	۱۶/۲	۶۱۲	۴۲/۴	۲۸۲	۱۹/۵	۹۲	۶/۵	۲۲۲	۱۵/۴	حضور والدین و مشاهده پذیر بودن یادگیری‌ها
۶۴۸	۴۲/۴	۲۹۲	۲۶/۴	۲۱۸	۱۴/۶	۱۰۶	۶/۵	۱۲۶	۷/۷	تاثیر آموزش‌های رادیویی و تلویزیونی
۴۰۴	۳۷/۱	۶۸۸	۴۶/۳	۲۰۸	۱۴	۶۸	۴/۶	۱۲۲	۸/۲	حضور والدین و اصلاح روش‌های قدیمی تربیت
۱۶۲	۹/۸	۵۲۴	۳۶/۲	۲۲۶	۲۴/۴	۹۲	۶/۴	۳۲۲	۲۲	رضایت و خوش بینی والدین نسبت به محتوای آموزش
۱۸۸	۱۴/۳	۵۷۲	۴۰/۳	۲۸۶	۲۰/۲	۹۴	۶/۶	۲۷۸	۱۹/۶	تناسب مطالب و آموزش‌ها با نیازهای تربیتی اولیاء
۴۹۲	۳۴/۵	۵۳۲	۴۶/۲	۱۷۰	۱۱/۶	۵۴	۳/۷	۲۲۲	۱۵/۱	تاثیر هم‌چنین بودن مدرس با والدین
۲۵۰	۱۷/۴	۵۳۶	۳۷/۳	۲۷۲	۱۸/۹	۱۰۰	۷	۲۷۸	۱۹/۴	مناسب بودن شیوه برگزاری کلاس‌ها در مدرسه
۲۶۲	۱۸/۷	۵۰۴	۴۵/۹	۲۴۴	۱۶/۷	۸۰	۵/۷	۴۲۴	۲۳/۱	رضایت از برخورد مدیر و مسئولین اجرایی
۲۷۰	۱۸/۸	۴۶۸	۳۲/۶	۲۷۴	۱۹/۱	۲۱۶	۱۵	۲۰۸	۱۷/۵	مناسب بودن تبلیغات و اطلاع‌رسانی
۴۸۸	۲۶/۹	۵۱۴	۴۵/۶	۲۰۰	۱۳/۹	۸۸	۶/۱	۴۵۲	۱۷/۵	مناسب بودن پاسخ به اولیاء
۳۹۸	۲۷/۲	۵۱۶	۴۵/۷	۲۲۸	۱۵/۷	۸۲	۵/۶	۴۴۲	۱۵/۹	تاثیر شیوه کنونی در برآوردن نیازهای تربیتی
۵۸۲	۳۸/۴	۶۴۰	۴۲/۲	۱۲۰	۸/۶	۴۰	۲/۶	۱۲۶	۸/۲	تاثیر نمایش فیلم در کلاس بر یادگیری بهتر
۴۲۴	۲۸/۸	۵۶۴	۴۸/۳	۲۴۲	۱۵/۸	۹۲	۶/۳	۱۶۰	۱۰/۹	بر یادگیری بهتر از طریق سنجش کلاس و تاثیر بر یادگیری مطالب
۷۲۶	۴۸/۲	۵۰۰	۴۲/۲	۱۱۶	۷/۶	۶۸	۴/۲	۱۱۸	۷/۸	حضور نوام پدر و مادر و تاثیر آن بر یادگیری
۳۴۴	۲۴/۲	۶۶۴	۴۲/۲	۲۲۲	۱۵	۵۲	۲/۵	۲۲۲	۱۵	ارائه راه‌های عملی و مؤثر توسط مدرسان
۳۳۰	۱۶/۱	۳۴۰	۳۲/۸	۲۲۲	۲۲/۶	۲۰۸	۱۴/۶	۲۲۶	۲۲/۸	حیزان ارائه خدمات مشاوره‌ای مدرسان

مطابق با اطلاعات جدول شماره ۱ به طور کلی نظرات و دیدگاه‌های والدین دانش‌آموزان مقاطع سه‌گانه تحصیلی در خصوص کم و کیف آموزش خانواده بدین شرح بوده است:

۸۲/۱٪ از آنان ضرورت تشکیل کلاس‌های آموزش خانواده را زیاد دانستند.
 ۸۷/۶٪ حضور والدین در کلاس‌ها و تأثیر آن در زمینه‌های تربیتی را زیاد ارزیابی کردند.

۷۹/۳٪ حضور والدین و تأثیر آن در ارتباط خانه و مدرسه را مثبت دانستند.
 ۶۶/۸٪ تأثیر حضور والدین را در رابطه با همسر مناسب دانستند.
 ۵۴٪ از نحوه تدریس و آموزش مدرسان رضایت داشتند.
 ۸۲/۲٪ تأثیر کلاس‌ها را در رابطه مناسب با فرزند مطلوب دانستند.
 ۷۴٪ اعتقاد داشتند که آموزش‌ها باید به صورت جلسات گروهی باشد.
 ۷۴/۵٪ تأثیر کلاس‌ها را بر تحکیم و تقویت خانواده مناسب دانستند.
 ۷۴/۳٪ اذعان داشتند که کلاس‌ها در رفع مشکلات تربیتی به آنها کمک می‌کند.

۶۹/۷٪ اعلام کردند که فرزندان‌شان از شرکت در کلاس‌ها رضایت دارند.
 ۷۳/۶٪ شرکت والدین را در رفع مشکلات ارتباطی با فرزند مؤثر دانستند.
 ۴۷/۶٪ حضور والدین در کلاس‌ها را در امر تربیت فرزندان موفقیت‌آمیز تلقی کردند.

۴۹٪ شرکت والدین را در کلاس‌ها و بهبود رفتار با همسر مثبت دانستند.
 ۵۸/۶٪ مشاهده‌پذیر بودن یادگیری‌ها در کلاس‌ها را زیاد دانستند.
 ۶۹/۸٪ از آنان تأثیر آموزش‌های رادیویی و تلویزیونی را قابل توجه تلقی کردند.

۷۳/۳٪ اظهار داشتند که آموزش‌ها باعث اصلاح روش‌های تربیتی قدیمی می‌گردد.

۴۶/۱٪ از محتوای آموزش‌ها رضایت داشتند.

۵۳/۶٪ از آنان مطالب و آموزش‌ها را با نیازهای تربیتی خود مناسب شمردند.

۶۹/۷٪ هم‌جنس بودن مدرس با والدین را مؤثر دانستند.

۵۴/۷٪ از شیوه برگزاری کلاس‌ها راضی بودند.

۵۴/۶٪ از برخورد مدیر و مسئولین اجرایی کلاس‌ها رضایت داشتند.

۵۱/۴٪ نحوه تبلیغات و اطلاع‌رسانی برنامه کلاس‌ها را مناسب دانستند.

۶۲/۵٪ برخورد مدرسان و نحوه پاسخ‌گویی را مطلوب دانستند.

۶۲/۷٪ شیوه کنونی آموزش را در برآوردن نیازهای تربیتی مثبت ارزیابی کردند.

۸۰/۶٪ نمایش فیلم در کلاس‌ها را در افزایش یادگیری ضروری دانستند.

۶۷/۱٪ از الزامی شدن کلاس‌ها استقبال کردند.

۸۱/۴٪ حضور توأم پدر و مادر را در افزایش یادگیری لازم دانستند.

۶۶/۶٪ معتقد بودند شیوه‌هایی که مدرسان ارائه می‌کنند، عملی و مؤثر است.

۳۹/۹٪ از والدین اعتقاد داشتند که خدمات مشاوره‌ای توسط مدرسان در

کلاس‌ها ارائه می‌گردد.

دیدگاه‌های مختلف والدین دانش‌آموزان مقاطع سه‌گانه، در متغیرهای مورد نظر خرده‌مقیاس‌های نه‌گانه مقایسه شده است. میانگین و انحراف معیار متغیرها به تفکیک مقطع و همچنین نتایج مربوط به تحلیل واریانس در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جدول شماره ۲) مقایسه نظرات والدین در مورد کلاس‌های آموزش خانواده بر اساس مقطع تحصیلی

متغیر	ابتدایی		راهنمایی		متوسطه		مقدار F	سطح خطا
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
ضرورت تشکیل کلاس‌ها	۲/۹۶	۰/۹۹	۲/۸۸	۰/۹۵	۲/۶۲	۱/۰۴	۱۱/۱	*.۰.۰۰۱
اثربخشی کلاس‌های آموزش خانواده	۲/۷۸	۰/۷۳	۲/۶۵	۰/۸۵	۲/۵۶	۰/۸۹	۶/۴۵	*.۰.۰۰۲
رضایت از نحوه کار اساتید	۲/۴۱	۰/۹۸	۲/۳۳	۰/۹۵	۲/۲۵	۱/۰۵	۴/۹۵	*.۰.۰۰۷
تأثیر در رابطه خانه و مدرسه	۲/۱۲	۰/۹۵	۲/۸۹	۱/۱	۲/۹۲	۰/۹۷	۸/۲۹	*.۰.۰۰۰۱
تغییر در روش تدریس اساتید	۲/۸۸	۰/۸۱	۲/۸۷	۰/۹۳	۲/۸۵	۰/۹	۰/۰۷	۰/۹۲
رضایت از عوامل و نحوه برگزاری	۲/۲۷	۱/۰۷	۲/۲	۱/۰۷	۲/۱۳	۱/۰۶	۱/۶۷	۰/۱۹
تناسب محتوا با نیازها	۲/۴۵	۱/۱۱	۲/۳۴	۱/۱۵	۲/۲۹	۱/۱۶	۲/۱۱	۰/۱۴
میزان رضایت فرزندان	۲/۷۲	۱/۳۷	۲/۷۷	۱/۲۴	۲/۵۶	۱/۲۱	۳/۱۴	*.۰.۰۴۴
تأثیر حضور والدین	۳/۲۴	۱/۱۲	۳/۰۸	۱/۱۶	۲/۹۵	۱/۲۷	۶/۴۹	*.۰.۰۰۲

همچنان که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌گردد، بین نظرات والدین مقاطع مختلف در زمینه ضرورت تشکیل کلاس‌ها ($F=11/1, P=.0001$)، میزان اثربخشی کلاس‌های آموزش خانواده ($F=6/45, P=.002$)، رضایت از نحوه کار

اساتید و مدرسان ($F=4/95$ ، $P=0/007$)، تأثیر کلاس‌ها بر رابطه خانه و مدرسه ($F=3/14$ ، $P=0/044$)، میزان رضایت فرزندان از کلاس‌ها ($F=8/29$ ، $P=0/001$) و تأثیر حضور پدر و مادر ($F=6/49$ ، $P=0/002$) تفاوت آماری وجود داشته است. استفاده از آزمون پیگیری شفه نشان داد که:

▪ والدین دانش‌آموزان مقاطع ابتدایی و راهنمایی بیشتر از والدین دانش‌آموزان متوسطه کلاس‌ها را ضروری دانستند.

▪ والدین دانش‌آموزان ابتدایی بیشتر از والدین دانش‌آموزان متوسطه اثربخشی کلاس‌ها را مطرح کردند.

▪ والدین دانش‌آموزان ابتدایی بیشتر از والدین دانش‌آموزان مقطع راهنمایی و متوسطه از روش آموزش اساتید و مدرسان کلاس‌ها راضی بودند.

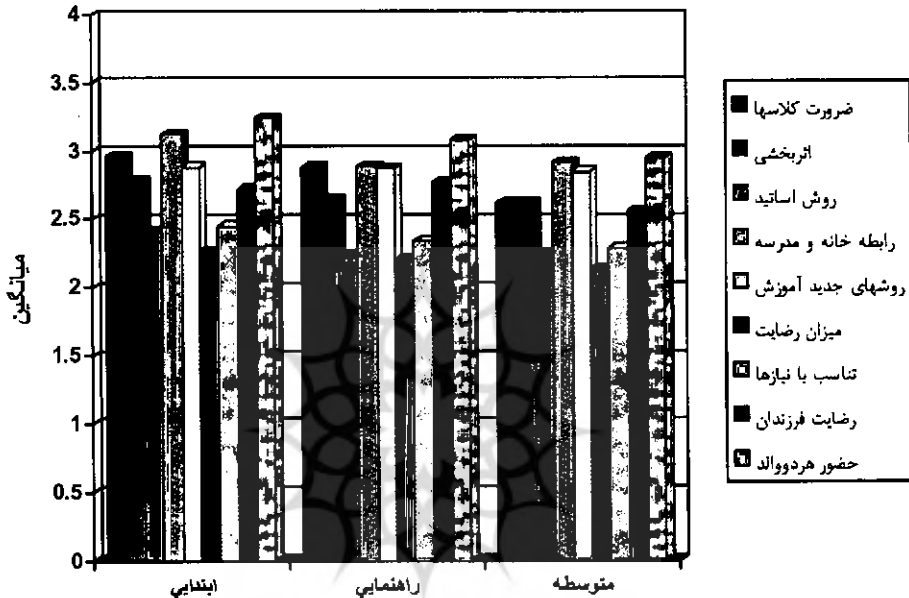
▪ والدین دانش‌آموزان ابتدایی بیشتر از والدین دانش‌آموزان راهنمایی و متوسطه بر اهمیت کلاس‌ها در تأثیر رابطه خانه و مدرسه تأکید کردند.

▪ والدین دانش‌آموزان مقطع راهنمایی بیشتر از والدین دانش‌آموزان متوسطه رضایت فرزندشان را از حضور آنها در کلاس‌ها گزارش کردند.

▪ والدین دانش‌آموزان ابتدایی بیشتر از والدین دانش‌آموزان راهنمایی و متوسطه بر حضور پدر و مادر در کلاس‌ها تأکید داشتند.

در نمودار شماره ۱ میانگین نظرات والدین دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی در زمینه جنبه‌های مختلف آموزش خانواده مشاهده می‌شود.

نمودار شماره ۱) مقایسه نظرات والدین دانش آموزان مقاطع سه گانه

در جدول شماره ۳ میانگین و انحراف معیار نظرات والدین دانش آموزان مدارس دخترانه و پسرانه در زمینه کلاسهای آموزش خانواده و همچنین مقایسه این دیدگاهها ارائه شده است.

جدول شماره ۳) مقایسه نظرات والدین دانش‌آموزان مدارس دخترانه و پسرانه در مورد آموزش خانواده

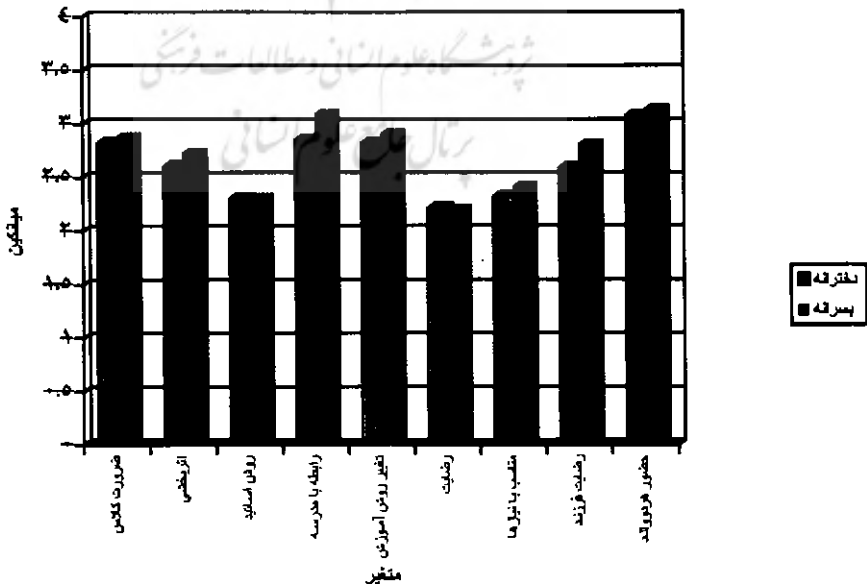
متغیر	مدارس دخترانه		مدارس پسرانه		مقدار t	سطح خطا
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
ضرورت تشکیل کلاس‌ها	۲/۸۲	۱	۲/۸۸	۰/۹۵	۱/۰۷	۰/۲۹
اثربخشی کلاس‌های آموزش خانواده	۲/۶	۰/۸۴	۲/۷۳	۰/۸	۲/۷۵	۰/۰۰۶*
رضایت از نحوه کار اساتید	۲/۳	۰/۹۵	۳/۳	۱/۰۱	۰/۰۸	۰/۹۳
تأثیر در رابطه خانه و مدرسه	۲/۸۵	۱/۱۳	۳/۱	۰/۹۲	۴/۶	۰/۰۰۰۱
تغییر در روش تدریس اساتید	۲/۸۲	۰/۹۱	۲/۹	۰/۸۵	۱/۹۸	۰/۰۴۸*
رضایت از عوامل و نحوه برگزاری	۲/۲۱	۱/۰۳	۲/۲	۱/۱۱	۰/۰۷	۰/۹۴
تناسب محتوا با نیازها	۲/۳۲	۱/۰۷	۲/۴۱	۱/۱۹	۱/۴۴	۰/۱۵
میزان رضایت فرزند	۲/۶	۱/۲۹	۳/۸	۱/۲	۳/۳۹	۰/۰۰۱*
تأثیر حضور والدین	۳/۰۷	۱/۲۵	۳/۱۴	۱/۱۱	۱/۰۷	۰/۲۸

بر اساس نتایج جدول شماره ۳ نظرات والدین دانش‌آموزان مدارس دخترانه و پسرانه در حوزه‌های ذیل متفاوت بوده است:

▪ طبق ارزیابی والدین دانش‌آموزان پسر، میزان اثربخشی کلاس‌های آموزش خانواده بیشتر بوده است.

- والدین دانش‌آموزان پسر بیشتر از والدین دانش‌آموزان دختر اعتقاد داشتند که کلاس‌های آموزش خانواده تأثیری مطلوب بر کیفیت ارتباط خانه و مدرسه خواهد داشت.
- تأکید والدین دانش‌آموزان پسر بر تغییر روش‌های آموزش مدرسان و اساتید این کلاس‌ها بیشتر بوده است.
- همچنین طبق ارزیابی والدین دانش‌آموزان پسر، میزان رضایت فرزندشان از حضور آنها در کلاس‌های آموزش خانواده بیشتر بوده است.
- در نمودار شماره ۲ مقایسه نظرات والدین دانش‌آموزان (پسر و دختر) نشان داده شده است.

نمودار شماره ۲) مقایسه نظرات والدین دانش‌آموزان مدارس پسرانه و دخترانه

در جدول شماره ۴ نظرات پدران و مادران دانش‌آموزان در خصوص کم و کیف کلاس‌های آموزش خانواده مقایسه شده است.

جدول شماره ۴) مقایسه نظرات پدران و مادران دانش‌آموزان
در خصوص متغیرهای آموزش خانواده

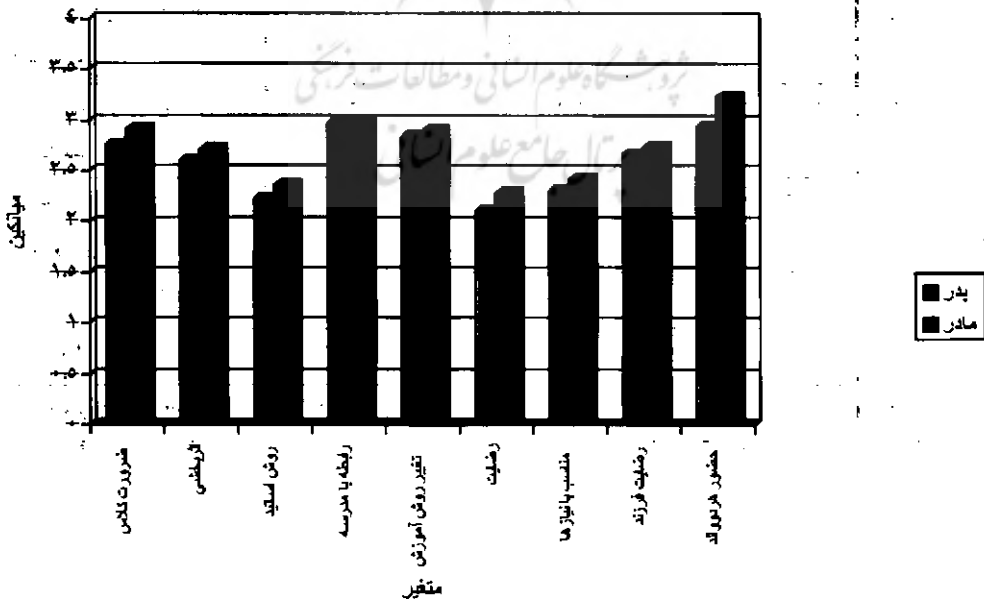
متغیر	پدر		مادر		مقدار t	سطح خطا
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
ضرورت تشکیل کلاس‌ها	۲/۷۶	۱	۲/۹۲	۰/۹۵	۳/۱۱	۰/۰۰۳*
اثربخشی کلاس‌های آموزش خانواده	۲/۶	۰/۸۶	۲/۷۲	۰/۷۸	۲/۶۳	۰/۰۰۹
رضایت از نحوه کار اساتید	۲/۲۲	۱/۰۲	۲/۳۶	۰/۹۵	۲/۴۵	۰/۰۱۴*
تأثیر در رابطه خانه و مدرسه	۲/۹۸	۰/۹۹	۲/۹۹	۱/۰۶	۰/۰۲	۰/۹۸
تغییر در روش تدریس اساتید	۲/۸۳	۰/۹۱	۲/۸۹	۰/۸۶	۱/۱۹	۰/۲۳
رضایت از عوامل و نحوه برگزاری	۲/۱۱	۱/۱۲	۲/۲۹	۱/۰۳	۲/۹۹	۰/۰۰۳*
تناسب محتوا با نیازها	۲/۳	۱/۲	۲/۴۲	۱/۱	۱/۹۵	۰/۰۵۲
میزان رضایت فرزند	۲/۶۷	۱/۲۸	۲/۷۴	۱/۲۲	۱/۰۱	۰/۳۱
تأثیر حضور والدین	۲/۹۴	۱/۲۵	۲/۲۴	۱/۱	۴/۹۵	۰/۰۰۰۱*

مطابق با جدول شماره ۴ بین مادران و پدران دانش‌آموزان در زمینه‌های ذیل تفاوت مشاهده گردید:

- مادران بیشتر از پدران بر تشکیل کلاس‌ها و الزامی بودن آن تأکید ورزیدند.
- مادران اثربخشی کلاس‌ها را در زمینه‌های تربیتی بیشتر مطرح کردند.
- مادران رضایت بیشتری از روش اساتید و مدرسان کلاس‌ها داشتند.
- مادران رضایت بیشتری از نحوه برگزاری و عوامل اجرایی کلاس‌ها داشتند.
- مادران بر حضور والدین در کلاس‌ها تأکید بیشتری داشتند.

در نمودار شماره ۳ نظرات پدران و مادران مقایسه شده است.

نمودار شماره ۳) مقایسه نظرات پدران و مادران درباره کلاس‌های آموزش خانواده

در جدول شماره ۵ نظرات والدینی که معمولاً به طور مستمر در کلاس‌ها شرکت می‌کنند و والدینی که معمولاً در این کلاس‌ها حضور نمی‌یابند، در مورد کم و کیف کلاس‌های آموزش خانواده مقایسه شده است.

جدول شماره ۵) مقایسه نظرات والدین شرکت‌کننده در کلاس‌ها

والدینی که معمولاً شرکت نمی‌کنند.

مشخصات	مشارکت‌ها	شرکت نمی‌کنند		شرکت نمی‌کنند		مشارکت‌ها
		ف معیار	میانگین	ف معیار	میانگین	
ضرورت تشکیل کلاس‌ها	۶/۳	۰/۸۹	۳/۰۱	۱/۲۰	۲/۶۹	۲/۶۹
اثربخشی کلاس‌های آموزش خانواده	۹/۷۶	۰/۶۸	۲/۸۹	۰/۸۹	۲/۴۴	۲/۴۴
رضایت از نحوه کار اساتید	۹/۹۱	۰/۱۸	۲/۵۶	۱/۰۷	۲/۰۴	۲/۰۴
تأثیر در رابطه خانه و مدرسه	۲/۱۲	۰/۹۸	۳/۰۶	۱/۰۷	۲/۸۹	۲/۸۹
تغییر در روش تدریس اساتید	۴/۴۲	۰/۷۸	۲/۹۸	۰/۹۵	۲/۷۶	۲/۷۶
رضایت از عوامل و نحوه برگزاری	۶/۵۲	۰/۸۷	۲/۵۲	۱/۱۶	۱/۹۲	۱/۹۲
تناسب محتوا با نیازها	۹/۰۴	۰/۹۱	۲/۶۴	۱/۲۶	۲/۱۱	۲/۱۱
میزان رضایت فرزند	۴/۱۶	۱/۱۴	۲/۸۴	۱/۳۳	۲/۵۷	۲/۵۷
تأثیر حضور والدین	۵/۸۹	۱/۰۱	۳/۳	۱/۲۷	۲/۹۴	۲/۹۴

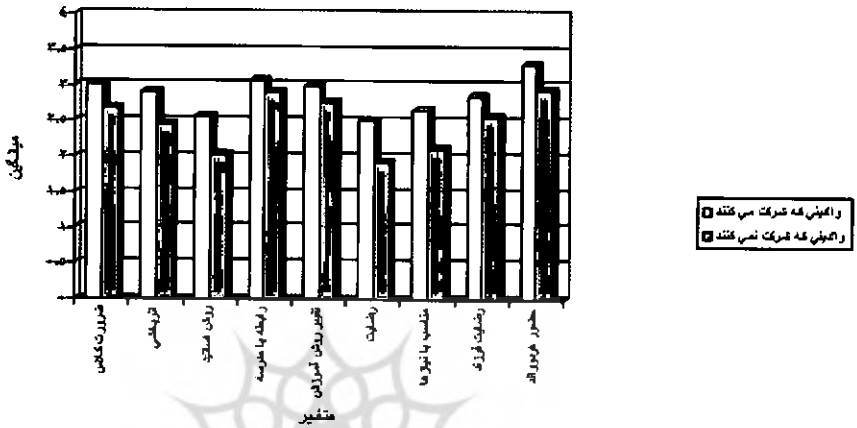
همچنان که در جدول شماره ۵ نشان داده شده است، والدین شرکت کننده و والدینی که شرکت نمی کنند، در زمینه های زیر با یکدیگر تفاوت داشتند:

- ✓ والدین شرکت کننده بر ضرورت و الزامی بودن کلاس ها تأکید کردند.
- ✓ والدین شرکت کننده در کلاس ها اثرات مطلوب آموزش خانواده را در زمینه های تربیتی با اهمیت تر تلقی کردند.
- ✓ طبعاً والدین شرکت کننده از روش مدرسان و اساتید بیشتر رضایت داشتند.
- ✓ والدین شرکت کننده نقش آموزش خانواده را در افزایش ارتباط خانه و مدرسه بیشتر می دانستند.
- ✓ والدین شرکت کننده استفاده از روش های جدید آموزش را در کلاس ها بیشتر مطرح ساختند.
- ✓ والدین شرکت کننده از نحوه برگزاری کلاس ها و برخورد عوامل اجرایی بیشتر راضی بودند.
- ✓ والدین شرکت کننده تناسب محتوا و برنامه های آموزش خانواده را با نیازهای آموزشی و تربیتی شان بیشتر دانستند.
- ✓ والدین شرکت کننده میزان رضایت فرزندشان را از شرکت آنها در کلاس ها بیشتر عنوان کردند.
- ✓ والدین شرکت کننده بر حضور هر دو والد در کلاس های آموزش خانواده بیشتر تأکید داشتند.

البته تفاوت نظرات والدین شرکت کننده و کسانی که مشارکت نمی کنند، در برخی از جنبه های اجرایی کلاس های آموزش خانواده منطقی به نظر می رسد.

در نمودار شماره ۴ نظرات والدین شرکت کننده و کسانی که مشارکت نمی کنند، مقایسه شده است.

نمودار شماره ۴) مقایسه نظرات والدین شرکت کننده و والدینی که شرکت نمی کنند، در باره کلاس‌های آموزش خانواده

میزان مشارکت: بر اساس نتایج، ۲۷/۵٪ از پدران در کلاس‌های آموزش خانواده شرکت می‌کنند؛ در حالی که ۷۲/۵٪ از آنان شرکت نمی‌کنند. میزان شرکت مادران در کلاس‌ها ۵۹/۹٪ و عدم شرکت آنها ۴۰/۱٪ است. به طور کلی ۴۵/۲٪ از والدین در کلاس‌ها شرکت می‌کنند؛ در حالی که ۵۴/۸٪ مشارکت ندارند. مقایسه با استفاده از آزمون خی دو مشخص کرد که بیشتر والدین در کلاس‌های آموزش خانواده شرکت نمی‌کنند ($X = 14/73, P = 0.001$).

در نمودار شماره ۵ توزیع فراوانی مشارکت والدین ترسیم شده است.

نمودار شماره ۵. توزیع فراوانی مشارکت یا عدم مشارکت والدین در

آموزش خانوادگی در کلاس‌های آموزش خانواده

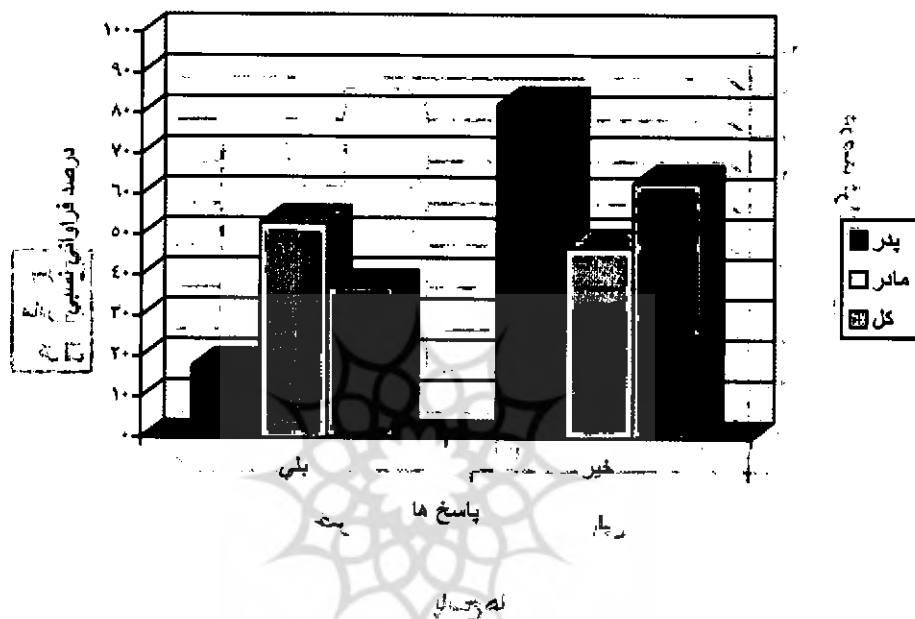
در کلاس‌های آموزش خانوادگی در کلاس‌های آموزش خانواده

زمان کافی: ۱۷/۷٪ از پدران و ۵۳٪ از مادران برای حضور در این کلاس‌ها فرصت کافی دارند؛ در حالی که ۸۲/۳٪ پدران و ۴۷٪ مادران فرصت کافی ندارند. به طور کلی ۳۷/۱٪ از والدین دارای فرصت کافی‌اند و ۶۲/۹٪ آنان چنین فرصتی ندارند. همچنین اغلب آنها فرصت کافی برای حضور در کلاس‌های آموزش خانواده ندارند (P=۰.۰۰۱، X=۱.۶/۹۹).

در نمودار شماره ۶ توزیع فراوانی فرصت یا عدم فرصت والدین برای شرکت در کلاس‌های آموزش خانواده نشان داده شده است.

نمودار شماره ۶: توزیع فراوانی فراوانی یا عدم فرصت والدین برای

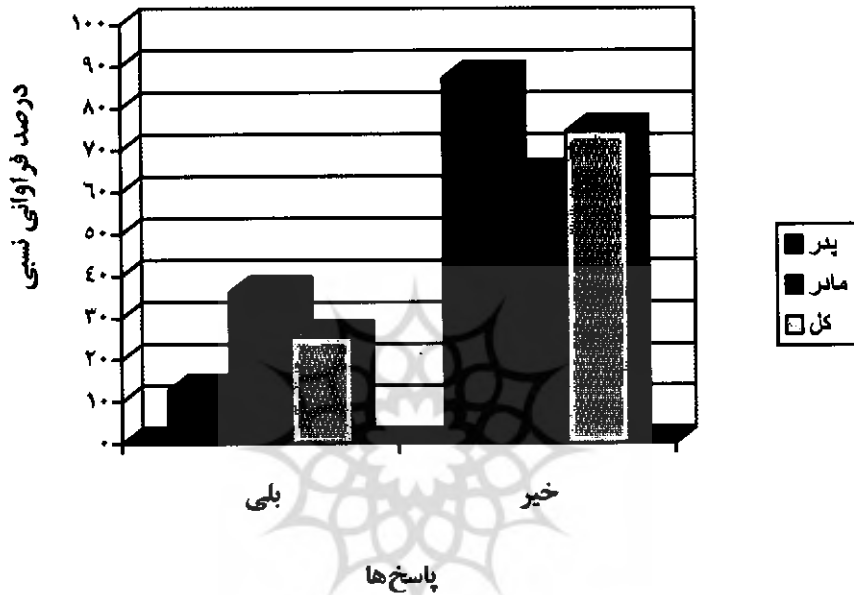
شرکت در کلاس‌های آموزشی خانواده

برنامه‌ریزی: فقط ۱۲/۷٪ از پدران و ۳۶/۱٪ از مادران برای حضور در کلاس‌ها برنامه‌ریزی منظم دارند و ۸۷/۳٪ از پدران و ۶۳/۹٪ مادران فاقد این برنامه‌ریزی‌اند. به طور کلی ۲۵/۵٪ از والدین برنامه‌ریزی منظم و مشخص دارند و ۷۴/۵٪ برنامه‌پیش‌بینی‌شده ندارند. علاوه بر این بیشتر آنها نیز برنامه‌های منظم در زمینه شرکت در کلاس‌ها ندارند ($X = 374/69, P = 0.001$).

در نمودار شماره ۷ توزیع فراوانی کیفیت برنامه‌ریزی والدین برای کلاس‌ها ترسیم شده است.

نمودار شماره ۷) توزیع فراوانی کیفیت برنامه‌ریزی والدین برای کلاس‌ها

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

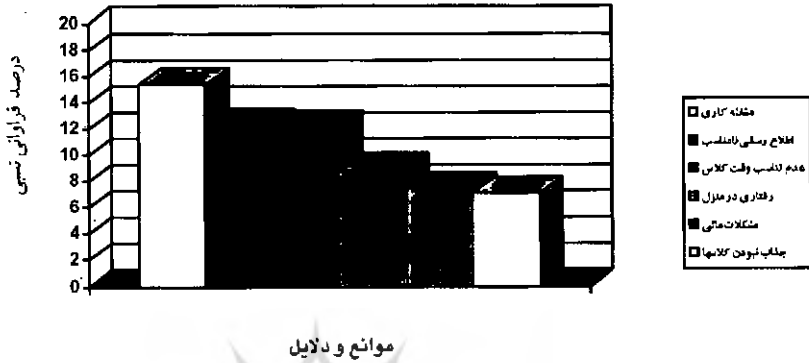
جدول شماره ۶ توزیع فراوانی مهم‌ترین عوامل بیان‌شده از سوی والدین جهت عدم مشارکت در کلاس‌های آموزش خانواده را بر اساس سؤال باز پرسشنامه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۶) توزیع فراوانی مهم‌ترین دلایل عدم شرکت والدین در کلاس‌های آموزش خانواده

ردیف	دلایل	فراوانی مطلق	درصد فراوانی نسبی
۱	مشغله کاری و نداشتن فرصت کافی	۲۵۲	۱۵/۳۷
۲	عدم اطلاع‌رسانی مناسب و دعوت به موقع	۲۰۱	۱۲/۲۶
۳	مناسب نبودن وقت کلاس‌ها و برنامه‌ها	۱۹۸	۱۲/۰۷
۴	گرفتاری در منزل	۱۴۵	۸/۸۴
۵	مشکلات مالی و معیشتی	۱۲۱	۷/۳۸
۶	جذاب نبودن کلاس‌ها	۱۱۶	۷/۰۷

بر اساس پاسخ‌های والدین در جدول شماره ۶ از بین علل عدیده‌ای که برای عدم حضور خود در کلاس‌ها عنوان کردند، مشغله کاری و نداشتن وقت کافی (۱۵/۳۷٪)، عدم اطلاع‌رسانی مناسب و دعوت به موقع (۱۲/۲۶٪) و مناسب نبودن وقت کلاس‌ها و برنامه‌ها (۱۲/۰۷٪) دارای بیشترین فراوانی بوده است. همچنین سه مورد از دلایل ذکرشده فوق به برنامه‌ریزی کلاس‌ها مربوط بوده است. نمودار شماره ۸ توزیع فراوانی موانع مهم مشارکت والدین در کلاس‌ها را نشان می‌دهد.

نمودار شماره ۸) توزیع فراوانی موانع و علل عدم مشارکت والدین در کلاس‌ها

توزیع فراوانی مهم‌ترین عللی که پدران برای عدم حضور در کلاس‌های آموزش خانواده بیان کرده‌اند، در جدول شماره (۷) آمده است.

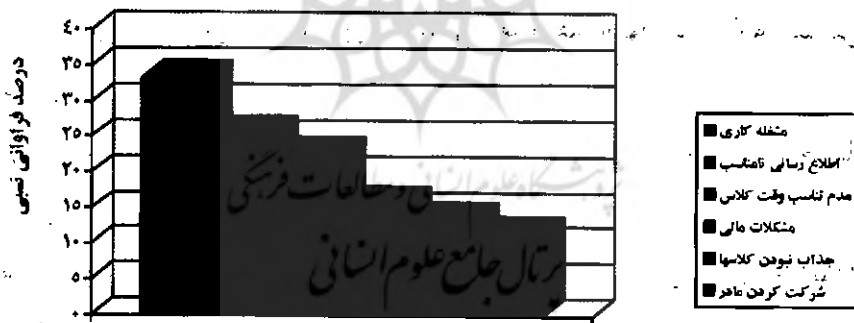
جدول شماره ۷) توزیع فراوانی مهم‌ترین علل عدم حضور پدران در کلاس‌های آموزش خانواده

ردیف	دلایل	فراوانی مطلق	درصد فراوانی نسبی
۱	مشغله کاری و نداشتن فرصت کافی	۲۴۵	۳۳/۲
۲	عدم اطلاع‌رسانی مناسب و دعوت به موقع	۱۸۹	۲۵/۶۱
۳	مناسب نبودن وقت کلاس‌ها و برنامه‌ها	۱۶۸	۲۲/۷۶
۴	مشکلات مالی و معیشتی	۱۱۷	۱۵/۸۵
۵	جذاب نبودن کلاس‌ها	۹۹	۱۳/۴۱
۶	شرکت کردن مادر	۸۵	۱۱/۵۲

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۷ مهم‌ترین علل عدم حضور پدران، مشغله کاری و نداشتن فرصت کافی (۳۳/۲٪) عدم اطلاع‌رسانی مناسب و دعوت به موقع (۲۵/۶۱٪) و مناسب نبودن وقت کلاس‌ها و برنامه‌ها (۲۲/۷۶٪) بیان شد. سه مورد از علل ذکر شده نیز مستقیماً به وضعیت برنامه‌ریزی کلاس‌ها مربوط می‌گردد. نمودار شماره ۹ توزیع فراوانی علل عدم استقبال پدران از کلاس‌های آموزش خانواده را نشان می‌دهد.

نمودار شماره ۹) توزیع فراوانی علل عدم مشارکت پدران در کلاس‌های

آموزش خانواده

موانع و دلایل

نظرات والدین در خصوص موانع احتمالی اجرایی کلاس‌های آموزش خانواده به تناوب در بخش‌های قبلی و به تفکیک مقاطع تحصیلی دانش‌آموزان بررسی شد. عوامل بازدارنده به خصوص در زمینه شیوه‌های برنامه‌ریزی کلاس‌ها، نحوه اطلاع‌رسانی

و تبلیغات، شیوه‌های تدریس و آموزش مدرسان، امکانات کلاس‌ها و غیره مطرح گردید.

در این بخش مهم‌ترین نظرات والدین دانش‌آموزان در خصوص ضرورت سرفصل‌های فعلی برای والدین دانش‌آموزان در کلاس‌های آموزش خانواده و همچنین سودمندی و میزان کاربردی بودن آنها به تفکیک مقاطع تحصیلی با ذکر سرفصل‌های هر مقطع ذکر می‌شود. ضمناً به سبب تعدد جدولها و برای رعایت اختصار در نگارش مقاله، از آوردن جدولها خودداری شده است.

مقطع ابتدایی:

سرفصل‌های مورد نظر برای آموزش والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی عبارت است از:

روانشناسی رشد کودک در دوره ابتدایی؛ هدف‌ها، اصول و برنامه آموزش و پرورش در ابتدایی

تربیت دینی و اخلاقی فرزندان در دوره ابتدایی؛ تربیت عاطفی و اجتماعی فرزندان در دوره ابتدایی

تربیت و مراقبت جنسی فرزندان در دوره ابتدایی؛ تربیت بهداشتی و بهداشت فرزندان در دوره ابتدایی

ناهنجاری‌های رفتاری فرزندان در دوره ابتدایی؛ ارتباط خانه و مدرسه در دوره ابتدایی

نقش والدین در کمک به تحصیل فرزندان در دوره ابتدایی؛ ناتوانی‌های یادگیری فرزندان در دوره ابتدایی.

• اکثریت والدین دانش‌آموزان دوره ابتدایی (۸۱/۶٪ تا ۹۳/۵٪) با ضرورت و لزوم سرفصل‌های این دوره موافقت داشتند. همچنین ۱۴٪ آنان با ضرورت سرفصل «هدف‌ها، اصول و برنامه‌های آموزش و پرورش» و ۱۸/۴٪ با سرفصل «ناهنجاری‌های رفتاری فرزندان در دوره ابتدایی» موافقت نداشتند. اکثریت والدین با سودمند بودن سرفصل‌های کنونی موافقت داشتند و آنها را در حد «زیاد» و «بسیار زیاد» ارزیابی کردند. بیشترین توافق (۸۸/۵٪) در خصوص سرفصل «تربیت اخلاقی و دینی فرزندان در دوره ابتدایی» و کمترین توافق (۶۸/۷٪) مربوط به سرفصل «هدف‌ها، اصول و برنامه آموزش و پرورش در دوره ابتدایی» بوده است. بیشتر والدین کاربردی بودن سرفصل‌های کلاس‌های آموزش خانواده مقطع ابتدایی را در حد «زیاد» و «بسیار زیاد» دانستند. بیشترین فراوانی (۸۴/۳٪) به سرفصل «تربیت بهداشتی و بهداشت فرزندان در دوره ابتدایی» و کمترین فراوانی (۶۶/۱٪) به سرفصل «هدف‌ها، اصول و برنامه آموزش و پرورش در ابتدایی» مربوط بوده است.

مقطع راهنمایی:

سرفصل‌های مورد نظر برای آموزش والدین دانش‌آموزان مقطع راهنمایی عبارت

است از:

آشنایی با ویژگی‌های رشد در دوره نوجوانی؛ تربیت دینی نوجوان در دوره

راهنمایی

تربیت عاطفی و اجتماعی نوجوان در دوره راهنمایی؛ تربیت و مراقبت جنسی

نوجوان در دوره راهنمایی

رابطه خانه و مدرسه در دوره راهنمایی؛ آشنایی با مشکلات تحصیلی نوجوان
 در دوره راهنمایی
 آشنایی با خدمات مشاوره و راهنمایی:

• والدین دانش‌آموزان مقطع راهنمایی بالاترین ضرورت (۹۷/۵٪) را برای سرفصل «آشنایی با ویژگی‌های رشد در دوره نوجوانی» و پایین‌ترین ضرورت (۸۵/۸٪) را برای سرفصل «آشنایی با خدمات مشاوره و راهنمایی» بیان کردند. اغلب والدین با سودمند بودن کلیه سرفصل‌ها در حد «زیاد» و «بسیار زیاد» موافق بودند. بیشترین توافق مربوط به سرفصل «آشنایی با ویژگی‌های رشد در دوره نوجوانی» (۸۷/۴٪) و کمترین توافق مربوط به سرفصل «آشنایی با خدمات راهنمایی و مشاوره» (۶۹/۹٪) بوده است. اغلب والدین با میزان کاربردی بودن سرفصل‌های دوره راهنمایی در حد «زیاد» و «بسیار زیاد» موافقت داشتند. بیشترین موافقت مربوط به سرفصل «آشنایی با ویژگی‌های رشد در دوره نوجوانی» (۷۷/۷٪) و کمترین موافقت مربوط به سرفصل «رابطه خانه و مدرسه در دوره راهنمایی» (۶۸/۳٪) بود.

در ادامه نتایج پژوهش

در ادامه نتایج پژوهش

نتیجه

در ادامه نتایج پژوهش

نتیجه

در ادامه نتایج پژوهش

نتیجه

پرتال جامع علوم انسانی

مقطع متوسطه:

سرفصل‌های مورد نظر برای آموزش والدین دانش‌آموزان مقطع متوسطه عبارت است از:

تحولات زیستی، روانی و اجتماعی نوجوان در دوره دبیرستان؛ اصول برقراری رابطه انسانی با فرزندان در دوره دبیرستان؛ بهداشت روانی نوجوان در دوره دبیرستان؛ هدایت دینی و اخلاقی نوجوان در دوره دبیرستان

هدایت اجتماعی و مقابله با تهاجم فرهنگی؛ هدایت جنسی و مسائل مربوط به ازدواج و راهنمایی تحصیلی و شغلی در دوره دبیرستان

• اکثریت والدین دانش‌آموزان مقطع متوسطه با ضروری بودن سرفصل‌ها موافق بودند. بیشترین توافق در مورد سرفصل «تحولات زیستی، روانی و اجتماعی نوجوان در دوره دبیرستان» (۰/۹۸/۸) و کمترین موافقت در مورد سرفصل «هدایت جنسی و مسائل مربوط به ازدواج» (۰/۸۱) بود. بسیاری از والدین سودمندی سرفصل‌های متوسطه را در حد «زیاد» و «بسیار زیاد» ارزیابی کردند. سرفصل «تحولات زیستی، روانی و اجتماعی نوجوان در دوره دبیرستان» (۰/۸۷/۶) و «هدایت اجتماعی و مقابله با تهاجم فرهنگی» (۰/۶۷/۷) به ترتیب دارای بیشترین و کمترین فراوانی بودند. والدین ضمن موافق کلی با کاربردی بودن سرفصل‌های کنونی، بیشترین توافق را با سرفصل «راهنمایی تحصیلی و شغلی در دوره دبیرستان» (۰/۷۸/۳) و کمترین توافق را با سرفصل «هدایت جنسی و مسائل مربوط به ازدواج» (۰/۵۸/۳) اعلام کردند.

پیشنهاد‌های والدین

براساس سؤال باز پرسشنامه، والدین پیشنهاد‌های خود را در خصوص بهبود کلاس‌های آموزش خانواده بیان داشتند که مهم‌ترین آنها در جدول شماره ۸ آمده است.

جدول شماره ۸) مهم‌ترین پیشنهاد‌های والدین در زمینه بهبود کلاس‌های آموزش خانواده

رتبه	دلایل	ترازانی مطلق	درصد ترازانی نسبی
۱	تشکیل کلاس‌ها در خارج از ساعات اداری و روزهای تعطیل	۳۰۱	۱۸/۳۵
۲	تبلیغات بیشتر و اطلاع‌رسانی مناسب	۲۶۸	۱۶/۳۴
۳	جذاب کردن کلاس‌ها و استفاده از فیلم‌ها	۲۲۱	۱۳/۴۸
۴	استفاده از اساتید مجرب	۱۹۸	۱۲/۰۷
۵	برگزاری منظم کلاس‌ها با برنامه‌ریزی دقیق	۱۹۵	۱۱/۸۹
۶	کاربردی کردن بحث‌ها	۱۶۰	۹/۷۷
۷	تغییر شیوه‌های تدریس اساتید	۱۵۴	۹/۳۹
۸	ارائه جزوات آموزشی	۱۲۱	۷/۳۸
۹	تبلیغات و آموزش از طریق تلویزیون	۱۰۱	۶/۱۶

بر طبق نتایج جدول شماره ۸ تشکیل کلاس‌های آموزش خانواده در خارج از ساعات اداری و روزهای تعطیل (۱۸/۳۵٪) و تبلیغات بیشتر و اطلاع‌رسانی مناسب (۱۶/۳۴٪) از مهم‌ترین پیشنهاد‌های والدین بوده است.

در یک جمع‌بندی می‌توان با توجه به نظرات والدین، مهم‌ترین موانع اجزایی و آموزشی را به شرح ذیل بیان کرد:

- برنامه‌ریزی نامناسب و انعطاف‌ناپذیری کلاس‌ها
- تبلیغات محدود، اطلاع‌رسانی نامناسب و عدم دعوت رسمی از والدین
- والدین
- معمول بودن شیوه سخنرانی در مدارس و عدم استفاده از روش‌های فعال آموزش
- کاربردی نبودن بحث‌های کلاسی و محتوای سرفصل‌ها برای والدین
- عدم استفاده مناسب از رسانه‌ها برای معرفی اهمیت و ضرورت آموزش خانواده
- استفاده محدود از مدرسان و اساتید کارآمد و مجرب
- برنامه‌ریزی نامناسب و وجود نقص در شیوه‌های اجرایی
- استفاده محدود از امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری به علت عدم تجهیز مدرسه

بر اساس نتایج این پژوهش، می‌توان گفت که والدین به‌طور کلی نسبت به اهمیت آموزش خانواده و نقش آن در بهبود عملکرد تحصیلی و تربیتی فرزندانشان آگاهی نسبی دارند. با این حال، موانع متعددی در مسیر اجرای موفقیت‌آمیز این امر وجود دارد. از جمله این موانع می‌توان به عدم آشنایی والدین با روش‌های نوین آموزشی، کمبود منابع انسانی و مالی در مدارس، و همچنین کمبود وقت و انرژی والدین برای شرکت در جلسات آموزشی اشاره کرد. بنابراین، برای غلبه بر این موانع و ارتقای سطح آموزش خانواده، نیازمند اتخاذ رویکردهای نوین و مشارکتی هستیم. این امر مستلزم همکاری و هماهنگی بین مدارس، اساتید، والدین و نهادهای مرتبط است. همچنین، استفاده از ابزارهای نوین آموزشی و رسانه‌ها می‌تواند به معرفی بهتر اهمیت آموزش خانواده و جذب بیشتر والدین کمک کند. در نهایت، باید به این نکته توجه داشت که آموزش خانواده یک فرآیند مستمر و پوی است و نیازمند پیگیری و ارزیابی مستمر است تا بتواند به‌طور مؤثر در بهبود عملکرد تحصیلی و تربیتی دانش‌آموزان نقش‌آفرین کند.

بحث و نتیجه‌گیری

از دیدگاه والدینی که در برنامه‌های آموزش شرکت داشته‌اند و همچنین کسانی که مشارکت نداشته‌اند، ضرورت تشکیل کلاس‌های آموزش خانواده، تأثیر آن در زمینه‌های تربیتی، بهبود روابط، تحکیم خانواده، پیشرفت تحصیلی فرزند و غیره مورد تأکید قرار گرفت. این یافته در پژوهش‌های قبلی (مانند بیدگل و همکاران، ۱۳۷۱؛ وفادار و حسن پور، ۱۳۷۴؛ ثابتی، ۱۳۷۵؛ محمدخانی، ۱۳۷۶؛ اسدی، ۱۳۷۹؛ سجادی، ۱۳۸۰) نیز مورد تأیید قرار گرفته است. اعضای خانواده به‌خصوص والدین، با توجه به اهمیت تربیت و استفاده از شیوه‌های تربیتی مناسب و همچنین تخصصی شدن بیشتر علوم، نیاز به آموزش را لمس کرده‌اند و بیشتر از پیش به فراگیری دانش و آگاهی‌های لازم علاقه‌مندند. خانواده‌ها به‌تدریج به ناکافی بودن روش‌های سنتی فرزندپروری اعتقاد یافته‌اند و از تحول در نگرش‌ها و رفتارهای خانوادگی استقبال می‌کنند. پژوهش نقاش (۱۳۷۳) نشان داد که حتی والدین فرهنگی از ضعف اطلاعات تربیتی رنج می‌برند و نیاز به آموزش دارند. آناهیم^۱ (۱۹۸۱، به نقل از مک‌کارتی،^۲ ۱۹۹۲) نقش آموزشی خانواده را عامل اصلی بقاء در جامعه تکنولوژیکی امروز قلمداد کرده است. بی تردید، والدین نیز به ارتباط یادگیری‌های آموزشی فرزندان با زمینه خانوادگی پی برده‌اند. به هر حال بدون هیچ ابهامی برنامه‌ریزی مناسب و برپا کردن کلاس‌های آموزش خانواده باید بی‌وقفه ادامه یابد. همچنین حدود نیمی از آنها اذعان کردند که از نحوه تدریس و آموزش مدرسان راضی نیستند و در ارائه راهکارهای عملی و خدمات مشاوره‌ای چندان توفیق ندارند. در پژوهش وفادار و حسن پور (۱۳۷۴) و نیز رسول‌زاده طباطبایی (۱۳۷۹) به این امر اشاره شده است. به نظر می‌رسد هنوز تعداد قابل توجهی از اولیاء، چندان از مدرسان و روش‌های آموزش و تدریس آنها در کلاس‌ها رضایت ندارند. مسئله توانایی، آموزش ناکافی مدرسان، رشته‌های

^۱ - Anahim

^۲ - McCarthy

غیرمرتبط، کم تجربه بودن و مسئله شناسی ضعیف در ارتباط با خانواده‌ها، هماهنگی‌ها و سلیقه‌های متفاوت آنها و همچنین شناخت محدود از مخاطبان خود از عوامل احتمالی مهم در این زمینه‌هاست.

استقبال گسترده والدین از روش‌های فعال آموزش مانند بحث‌های گروهی، پرسش و پاسخ، استفاده از وسایل کمک آموزشی مانند جزوات، فیلم‌های آموزشی و به کارگیری وسایل سمعی و بصری در کلاس آموزش نیز بیانگر آن است که اقبال مناسبی به روش‌های کنونی وجود ندارد. این یافته در مطالعه ثابتی (۱۳۷۵)، رسول زاده طباطبایی (۱۳۷۹)، محمدخانی (۱۳۷۶) و شاه‌مرادی (۱۳۷۶) نیز مورد توجه قرار گرفته است. پیچیدگی و حجم زیاد مطالب، آستانه توجه محدود، سطح تحصیلات ناهمگون والدین، آگاهی‌های اندک، انگیزه کم والدین و تکراری بودن و خسته کننده بودن کلاس‌ها از مسائلی هستند که عدول از روش‌های سنتی آموزش مانند سخنرانی و رویکرد به روش‌های نوین آموزش و یادگیری را ایجاب می‌کنند.

از یافته‌های مورد سؤال این مطالعه عدم تأثیر ملموس آموزش‌ها در بهبود رفتار با همسر بوده است. ضعف محتوا، شیوه تدریس، عدم حضور والدین و نگرش‌های معمولاً منفی یکی از والدین که شرکت نمی‌کند، می‌تواند از جمله موانع احتمالی باشد.

در این پژوهش بر تکراری بودن مباحث و محتوای آموزشی ناکافی کلاس‌ها نیز تأکید شده است. در پژوهش‌های رسول زاده طباطبایی (۱۳۷۶)، وفادار و حسن پور (۱۳۷۴) و مک‌دانیل و گری^۱ (۱۹۸۷)، به نقل از گالان و جان^۲ (۱۹۸۷) نیز به این نکته اشاره شده است. بحث‌های کلیشه‌ای و صرفاً علمی، عدم شناخت نیازهای آموزشی و تربیتی ضروری والدین و مسائل مبتلابه آنها و شیوه‌های یاددهی-یادگیری نامناسب از مواردی هستند که محتوای بحث‌ها را غیرکاربردی و تکراری می‌سازند. پژوهش‌هاشمیان (۱۳۸۳) نشان داد که آگاهی و دانش اغلب والدین در

^۱- McDanil & Gary

^۲- Galan & Jane

خصوصاً اعتیاد به مواد مخدر، که از آسیب‌های اجتماعی شایع است، چندان قابل توجه نیست. پژوهش عصاره و همکاران (۱۳۸۳) نشان داد که نیازهای آموزشی و تربیتی والدین در حال تغییر است و خرده‌فرهنگ‌ها نیز در این امر نقشی به‌سزا دارند (عصاره و همکاران؛ استروم و همکاران، ۱۹۹۲). در این پژوهش اغلب والدین با سرفصل‌های کنونی آموزش توافق داشته‌اند و محتوای این سرفصل‌ها و کاربردی کردن آنها برای والدین موضوعی مهم به حساب می‌آید؛ از این رو توجه به تغییر محتوا با توجه به نیازها و خواسته‌های آموزشی و تربیتی والدین ضروری است.

برنامه‌ریزی نامناسب کلاس‌ها در اوقاتی که با فراغت اولیا متناسب نیست، شرایط فیزیکی غیراستاندارد کلاس‌ها و امکانات آموزشی ناکافی، مشخص نبودن تقویم اجرایی کلاس‌ها و آموزش و رفتارهای سازمانی کم‌تأثیر مسئولین اجرایی از عمده‌ترین مشکلات برنامه آموزش خانواده در مدارس است که در تحقیقات گذشته نیز بدان اشاره شده است.

پژوهش فعلی نشان داده است که حداقل از دیدگاه والدین مدارس ابتدایی در امر آموزش خانواده، بیشتر توفیق داشته‌اند بر اساس تجربیات قبلی محقق، استقبال والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی نیز به این امر بیشتر بوده است؛ حال آنکه به سبب مسائل خاص رشد، والدین مدارس راهنمایی و متوسطه به آموزش مستقیم، بیشتر نیاز دارند. اسدی (۱۳۷۹) نیز به این موضوع اشاره داشته است. همچنین والدین دانش‌آموزان پسر نگرش مثبت‌تری به برخی جنبه‌های کلاس‌های آموزش خانواده داشتند. شاید توجیه احتمالی این یافته به حساسیت بیشتر والدین به فرزندان پسر، برجسته بودن مسائل آموزشی و رفتاری پسران، توفیق بیشتر مدارس پسرانه در امر آموزش خانواده و غیره باشد.

نتیجه‌گیری:

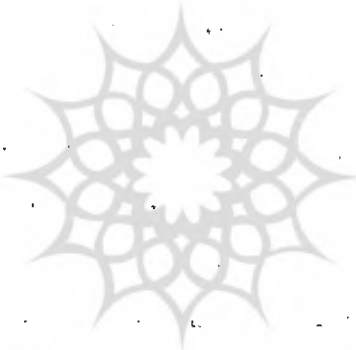
- به طور کلی نتایج این پژوهش حاکی از اتفاق نظر والدین در خصوص ضرورت تشکیل کلاس‌های آموزش خانواده و تأثیرات مثبت آن بوده است.
- رضایت والدین از نحوه تدریس مدرسان و اساتید - که غالباً به صورت سنتی و سخنرانی است - در حد قابل توجهی نبوده است.
- استقبال والدین از شیوه‌های آموزش فعال، بیشتر بوده است.
- نظرات والدین در خصوص سرفصل‌های دروس مورد تدریس در کلاس‌ها مثبت بوده است؛ اما آنان از محتوای مطالب ارائه شده چندان رضایت نداشتند.
- مدرسان در زمینه پیشنهاد راه‌های عملی و مؤثر و ارائه خدمات مشاوره‌ای به والدین چندان توانایی ندارند.
- شرکت والدین در کلاس‌ها تأثیر مثبت قابل توجهی بر بهبود رفتار با همسر ندارد.
- نکته قابل توجه از نظر والدین، تأکید بر حضور والدین در کلاس‌ها بوده است.
- به عقیده والدین، یکی از ضعف‌های موجود در آموزش کنونی، تبلیغات و اطلاع‌رسانی نامناسب است.
- مدارس ابتدایی در امر برگزاری کلاس‌های آموزش خانواده، بیشتر توفیق داشتند و والدین بیشتر از اثربخشی کلاس‌ها و شیوه برنامه‌ریزی رضایت داشتند و ضرورت آن را بیشتر دانستند.
- به طور کلی اهمیت این کلاس‌ها در ابعاد مختلف برای والدین دانش‌آموزان پسر بیشتر بوده است.
- مدارس دخترانه در برخورد مناسب با والدین، بیشتر توفیق داشتند.
- نگرش مادران به کلاس‌های آموزش خانواده مثبت‌تر بود و آنان ضرورت تشکیل کلاس‌ها را بیشتر می‌دانستند و رضایت بیشتری از برخورد عوامل اجرایی داشتند.

پیشنهادها:

- با توجه به ضرورت کلاس‌های آموزش خانواده از دیدگاه والدین، لازم است که مسئولین انجمن اولیاء و مربیان و مدارس، در این زمینه بیشتر سرمایه‌گذاری کنند و با جدیت در جهت گسترش و فراگیر کردن آن بکوشند.
- تغییر شیوه آموزشی و دانش‌افزایی مدرسان از ضروریات آینده آموزش خانواده است. برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی، جلسات و گردهمایی‌های علمی مستمر مدرسان در منطقه و سازمان، به‌کارگیری اساتید و مدرسان با رشته‌های مرتبط و ارزش‌یابی‌های مداوم از عملکرد آنها، معرفی اساتید موفق، سازماندهی مجدد مدرسان و هماهنگی مدارس با مسئولین انجمن در استفاده از مدرسان شناخته‌شده و موجه، برنامه‌ریزی کلاس‌ها بر اساس سطح تحصیلات و آمادگی قبلی آنها و مواردی از این قبیل می‌تواند راه‌گشا باشد.
- استقبال والدین از روش‌های جدید آموزش مانند جلسات گروهی و کارگاهی، آموزش‌های رادیویی و تلویزیونی، استفاده از رسانه‌های آموزشی مناسب و ... ضرورت تغییر در فرآیند آموزش کنونی را بیشتر مطرح ساخته است. ایجاد حداقل امکانات آموزشی در کلاس درس و شرایط فیزیکی مناسب محل آموزش، دوره‌های بازآموزی برای مدرسان و تأکید بیشتر بر آموزش والدین محور می‌تواند مقدمه‌ای برای به‌کارگیری روش‌های فعال آموزش باشد.
- بازنگری در محتوای کنونی کتاب‌های آموزش والدین مقاطع مختلف بر اساس نتایج مطالعات نیازسنجی و مطرح شدن نیازهای آموزشی و تربیتی جدید اولیاء نیز احساس می‌شود.
- عدم استفاده از مدرسان متخصص، مانعی برای تحقق کامل اهداف آموزش خانواده است و لزوم بازنگری در این زمینه وجود دارد.
- عدم تأثیر آموزش‌ها در بهبود رفتار با همسر ممکن است از محتوای کنونی مطالب ناشی باشد؛ بنا بر این باید در تألیفات جدید به آن توجه شود.

- با توجه به تأکید والدین بر حضور والدین، مدارس باید برای تحقق این موضوع (با توجه به گرفتاری‌ها و خواسته‌های والدین) برنامه‌ریزی مناسب انجام دهند تا امکان حضور توأم والدین فراهم گردد. نتیجه عملی حضور همزمان پدر و مادر، کاهش تعارضات و اختلاف سلیقه در امر تربیت فرزندان است.
- نامناسب بودن شیوه‌های اطلاع‌رسانی ایجاب می‌کند که اولاً انجمن اولیاء و مربیان از رسانه‌های جمعی مانند تلویزیون، رادیو و روزنامه بهره کافی بگیرد و ثانیاً با تدوین برنامه‌های مناسب بر نگرش والدین در خصوص اهمیت دادن به آموزش خانواده اثرات مثبت بگذارد؛ ثالثاً از هفته‌های آغازین سال تحصیلی، آموزش خانواده به گونه‌ای مناسب برنامه‌ریزی شود تا ضمن آگاهی‌دهی به والدین از تقویم اجرایی، امکان حضور آنها را بیشتر کند و اطلاع‌رسانی به‌موقع را میسر سازد. همچنین باید برای تکریم آنان دعوت رسمی صورت گیرد.
- برنامه‌ریزی کلاس‌ها در اوقات غیر اداری، استفاده از اساتید مجرب، افزایش جذابیت کلاس‌ها، حضور مدیر، معاونان، مربیان و معلمان در کلاس‌ها، عدم اختلاط کلاس‌های آموزش خانواده با سایر برنامه‌های مدرسه، کاربردی کردن بحث‌ها و مشخص بودن موضوع هر جلسه، شروع و پایان به‌موقع کلاس‌ها، برگزاری جلسه توجیهی برای مدیران و مسئولین اجرایی کلاس‌ها و اقداماتی از این قبیل، امکان حضور والدین به‌خصوص پدران را بیشتر می‌کند.
- بی‌شک، بها دادن به والدین و نقش مؤثر آنان در فرایند آموزش و پرورش، تعهد بیشتری برای آنها ایجاد می‌کند. مشارکت دادن بیشتر والدین در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها، تجدید نظر در شیوه‌های مدیریتی مدرسه، نگرش مثبت مربیان مدرسه به امر آموزش خانواده با نگاهی فراتر از تکلیف یا وظیفه به آن، موجبات دلگرمی و جدیت آنان را بیشتر فراهم می‌سازد.
- تجزیه و تحلیل دلایل توفیق بیشتر مدارس ابتدایی می‌تواند راه‌های عملی برای افزایش بازده در مقطع راهنمایی و متوسطه داشته باشد.

- اگرچه توفیق بیشتر مدارس پسرانه می‌تواند امیدبخش باشد، بعد منفی آن توجه کمتر والدین به امر آموزش و تربیت دانش‌آموزان دختر در چارچوب آموزش خانواده است. به نظر می‌رسد که برنامه‌های پیشگیرانه در این خصوص ضرورت دارد.
- ضرورت آموزش شیوه‌های ارتباط مناسب با والدین برای مدیر و مسئولین اجرایی در مدارس پسرانه وجود دارد.
- نگرش غیرمثبت پدران، از دیگر عوامل بازدارنده مشارکت در کلاس‌هاست و باید در این زمینه اقدامات عملی مثبت صورت گیرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

منابع فارسی

- اسندی، شهرام (۱۳۷۹) بررسی میزان تأثیر آموزش خانواده بر تغییر رفتار والدین نسبت به فرزندان خود در دوره راهنمایی و متوسطه شهرستان شهرضا، شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان.
- انجمن اولیاء و مربیان (۱۳۷۲). راهنمای آموزش و مشاوره خانواده، دفتر مرکزی انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی ایران.
- انجمن اولیاء و مربیان (۱۳۷۷) دستورالعمل جامع آموزش خانواده، مدیریت آموزش، تحقیق و تألیفات.
- بیدگل، آفاق و همکاران (۱۳۷۳) بررسی تأثیر برنامه‌های آموزش والدین بر آگاهی‌های تربیتی آنها، انجمن اولیاء و مربیان: معاونت آموزشی و پژوهشی.
- ثابتی، حسن (۱۳۷۵). «بررسی نگرش اولیای دانش‌آموزان درباره عوامل مؤثر در جذب آنها به کلاس‌های آموزش خانواده در شهر یزد».
- زسول‌زاده طباطبایی، کاظم (۱۳۷۹) «ارزیابی کمی و کیفی کلاس‌های آموزش خانواده از دیدگاه والدین، مدیران و مدرسین و تأثیر این کلاس‌ها در تغییر نگرش والدین»، پژوهشکده خانواده، وزارت آموزش و پرورش.
- رفاه‌کار، مریم؛ حسن‌پور، جعفر (۱۳۷۵) بررسی ابعاد طرح آموزش خانواده در استان مازندران، مرکز تحقیقات آموزش و پرورش مازندران.
- ستمد، زهرا؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، زهرا (۱۳۸۳) روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، انتشارات رشد.
- شاه‌مرادی، نامدار (۱۳۷۶) «راه‌های بهبود کلاس‌های آموزش خانواده از دیدگاه مدرسان شهر تهران»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- شکری، افسون (۱۳۷۲) بررسی تأثیر کلاس‌های آموزش خانواده بر تغییر نظرات

- والدین در ارتباط با فرزندان، تهران: دانشگاه تربیت معلم، پایان‌نامه دوره کارشناسی رشته مشاوره و راهنمایی.
- عصاره، علیرضا و همکاران (۱۳۸۳) بررسی نیازهای آموزشی و تربیتی والدین و دانش‌آموزان مقاطع ابتدایی، راهنمایی و متوسطه کشور، پژوهشکده اولیاء و مربیان (خانواده).
- کریمی، عبدالرسول و همکاران (۱۳۷۶) بررسی تأثیر کلاس‌های آموزش خانواده بر میزان آگاهی‌های تربیتی والدین در شهر تهران در سال تحصیلی ۷۶-۱۳۷۵. سازمان آموزش و پرورش شهر تهران: شورای تحقیقات.
- محمدخانی، کیهان (۱۳۷۶) «بررسی نگرش والدین دانش‌آموزان در مورد میزان اثربخشی برنامه‌های آموزش خانواده در برآوردن آموزش آنان».
- نقاش، فاطمه (۱۳۷۲) «نیازهای آموزشی والدین فرهنگی برای تربیت فرزندان در شهرستان گرمسار»، پژوهش دانشکده مدیریت و برنامه‌ریزی اداره کل آموزش‌های ضمن خدمت وزارت آموزش و پرورش.
- وفادار، صداقت (۱۳۷۴) «نواوری در نحوه برگزاری کلاس‌های آموزش خانواده»، ماهنامه پیوند، شماره‌های ۱۸۹-۱۹۰-۱۹۱، تابستان.
- وزیری، ناصر (۱۳۷۹) بررسی میزان تأثیر دوره‌های آموزش خانواده بر افزایش اطلاعات و آگاهی‌های شرکت‌کنندگان در شهر نایین. شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان.
- هاشمیان‌نژاد، فریده (۱۳۸۳) سنجش میزان دانش و نگرش والدین نسبت به اعتیاد، پژوهشکده اولیاء و مربیان (خانواده).

منابع انگلیسی

- Galan, V. & Jane, A. (1987). "Explain Home Education: Parents Accounts of their Decisions to Teach Their Own Children." Journal Article (080), Research Report (143). Urban Review, V.19, N.3.P 167-177.
- McCarthy, T. (1991). "Children with Special Education Needs". Parent's Knowledge of Procedures and Provisions, British Journal of Special Education, V.18, N.1. P. 17-19. CIJ.
- Mercier, J. & McDonvgh (1984). "Family Planning Education, How Do Adults Feel About It?" Family Relations, V. 33. N. 4. P 523- 530, EJ 309700.
- Reilly. R.R; & Lewis, E.L. (1991). "Educational Psychology", McMillan Publishing, New York
- Storm, Robert and others (1992). "Multicultural parent Education". International Journal of Early Childhood, V. 24, N1. P. 35 – 40. CIJ.